

„Снажнијег привредног опоравка тешко да може бити све док српска предузећа плаћају четири до пет пута веће камате од конкуренције из развијених земаља. Тамо су кредити јефтини, јер су монетарне власти обориле каматне стопе скоро на нулу, са само једним циљем, да подстакну бржи привредни раст“, каже за „Време“ Ненад Поповић, председник СНП. Као човек из привреде, Поповић у разговору за „Време“ оцењује тренутно стање економије Србије, предлаже решења која би довела до већег раста бруто домаћег производа, а образлаже и свој став о неопходној изградњи зида на граници са Македонијом, са циљем спречавања избеглица/миграната да уђу у Србију.

Но, најпре о економским темама. Упркос томе што је референтна каматна стопа НБС на рекордно ниском нивоу (пет одсто), Поповић истиче да је од јануара до краја августа 2015. укупна маса кредита овдашњим предузећима смањена за више од пола милијарде евра, а предузетницима за чак 25 одсто. „Због чињенице да банке сваки четврти кредит прегрети не могу да наплате, оне су смањиле кредитну активност и време је да је умеша држава ако се жели изаћи из тог зачараног круга“, каже Поповић.

На који начин држава треба да се умеша?

Са релативно скромним средствима могла би да формира Гарантни фонд, који би охрабрио банке да почну са одобравањем нових кредита, уместо што све снаге усмеравају на наплату већ одобрених зајмова, па и од предузећа која би уз малу, додатну финансијску ињекцију могла значајно повећати продају на домаћем, а пре свега

на светском тржишту. Други модел је субвенционисање дела камата извозно оријентисаним и предузећима која би могла заменити непотребни увоз многих производа, дакле, јачање домаће производње. Тренутно је, према последњим подацима НБС, просечна каматна стопа на све кредите у Србији 8,13 одсто. Иако годинама није била нижа, и таква камата је четири пута већа од инфлације, а уз то многа предузећа и даље на кредите плаћају и више од 12-13 одсто. Банке имају вишак ликвидности и сигурно би пристале да дају кредите уз камату од два-три одсто годишње, што би било знатно ближе условима које имају европски привредници, ако би држава на себе преузела разлику до те просечне камате од око осам одсто. А рачуница је врло једноставна. Са пет милијарди динара, што није ни пола процента укупних расхода буџета, држава би могла да „испровоцира“ банке да привреди одобре 100 милијарди динара нових кредита годишње.

Прво што сам помислио када сам чуо тај ваш предлог о државном субвенционисању кредита, односно, државном одлучивању ко ће такве кредите да добије, јесте да је то отварање новог простора за корупцију. То би било лепо у идеалном политичком окружењу, не и овде.

Тај модел примењују све европске земље. Корупција је посебан проблем, али не може нам она бити оправдање да ништа не радимо. Сигуран сам да уз један потпуно транспарентан рад, корупција у том сегменту може практично да се искорени. Уосталом, овде су комерцијалне банке те које примају захтеве за кредите, и оне одлучују коме ће кредит бити одобрен. Држава није директно укључена у тај процес и то ризик од корупције своди на минимум.

Да ли је то један од начина да се подстакне раст, упркос политици штедње, односно, уздржавања од потрошње?

Да је држава у јануару или фебруару издвојила ових пет милијарди динара за субвенционисање каматних стопа, привреда би, са скоро милијарду евра свежих средстава, сигурно повећала производњу и раст бруто домаћег производа Србије могао је ове године да буде бар два-три пута већи од очекиваних 0,5 одсто – али да се то урадило на време. Истовремено, за тих пет милијарди динара су могле да се смање субвенције за вештачко одржавање у животу пропалих предузећа, која не само да не стварају нову вредност, већ сваке године бележе губитке, који ће на крају морати да се покрију из буџета. Оваква мера би, дакле, била потпуно у складу са политиком штедње. Друго, политика штедње није сама себи циљ. Морамо да имамо супстанцу која се стално повећава, морамо да имамо раст. Ако жели да избегне кризу јавног дуга, Србија мора да

повећа БДП, који је сада за 1,8 одсто мањи него што је био на почетку кризе, пре седам година. Ако је већ смањењем плата и пензија на неки начин утицала на смањење приватне потрошње, држава би док дефинитивно не изађемо из рецесије морала да повећа јавне инвестиције.

Она не само да их не повећава, него ни не испуњава оно што је буџетом предвиђено.

Тако је, и ту је једна од кључних грешака свих влада Србије. Већ годинама се највише штеди на јавним инвестицијама, а баш оне могу допринети већој стопи привредног раста и отварању нових радних места. Штедети се, дакле, може и мора, али само на текућој потрошњи, а не би смело на јавним инвестицијама. А ради се управо супротно. До краја августа за капиталне инвестиције потрошено је око 110 милиона евра или само 27 одсто од планираног новца за ову годину. Поређења ради, 2008. издаци за капиталне инвестиције били су чак 480 милиона евра. Управо јавне инвестиције треба да буду покретач целе привреде у време кризе, тако да би, с те стране гледано, оне можда требало да буду и веће него те 2008. године. Такође, Влада би морала да убрза коришћење већ одобрених, повољних кредита међународних финансијских институција, пре свега Светске банке и ЕБРД. Ради се о суми од 3-4 милијарде евра. Да је тај новац протеклих година ангажован, не бисмо три од последњих шест година завршили у рецесији, а многи од јако важних инфраструктурних пројеката, попут Коридора 10, већ би били завршени. Овако на тај новац плаћамо казнене пенале.

